

ществляющих хранение в качестве своей профессиональной функции (городских коммунальных ломбардов, камер хранения транспортных предприятий и т.д.). Поэтому основные положения договора хранения вырабатывались судебной практикой и, в частности, практикой бывшего Верховного суда СССР, конкретизировавшей применительно к нему общие положения обязательственного права и обязательств, возникающих из договоров.

В Гражданском кодексе Республики Беларусь договору хранения посвящена гл. 47, включающая 41 статью. Такое положение объясняется не только расширением сферы применения договоров хранения, появлением новых видов хранения, но и усложнением правил их регулирования, необходимостью более четкого определения основных элементов указанного договора, статуса сторон, их ответственности. Правомерность такого подхода особенно очевидна в связи с появлением профессионального хранения, осуществляемого хранителем, для которого хранение является видом предпринимательской деятельности.

В.М. Грыняк

БДЭУ (Мінск)

АБАРОНА ПРАВОЎ СПАЖЫЎЦОЎ: ГЕНЕЗІС І СУЧАСНАСЦЬ

Гістарычным чыннікам актывізацыі руху спажывцоў з'яўляецца рэакцыя на пэўную няроўнасць у становішчы спажывца і яго контрагента, які звычайна валодае буйнымі фінансавымі сродкамі, магчымасцю ажыццяўляць кантроль за неабходнай інфармацыяй і рэкламай; спажывец жа знаходзіцца ў паслабленай эканамічнай пазіцыі: каб забяспечыць свае патрэбы, ён вымушаны набываць тавары і карыстацца паслугамі; яму заўсёды бракуе інфармацыі аб свеце тавараў і паслуг, які інтэнсіўна змяняецца. Такім чынам, узнікла патрэба ў аб'яднанні намаганняў спажывцоў з мэтай абароны сваіх правоў і інтарэсаў. Як вынік — з'яўленне адпаведных грамадскіх арганізацый спачатку ў межах асобных краін, пазней — у міжнародных маштабах. Рэакцыя дзяржавы — прыманне адмысловых нарматыўных прававых актаў.

Беларускі рух, скіраваны на абарону правоў спажывцоў, прайшоў тры этапы: 1) фарміраванне (з сярэдзіны 80-х гг.); 2) падпісанне Беларуссю Рэзалюцыі Генеральнай Асамблеі ААН «Грунтоўныя прынцыпы для абароны інтарэсаў спажывцоў» і ўтварэнне адмысловых грамадскіх арганізацый; 3) сучасны (адзначаны дзейнасцю пералічаных вышэй грамадскіх арганізацый, стварэннем адмысловых нарматыўных прававых актаў). У выніку ў нашай дзяржаве сфарміравалася сучасная сістэма абароны правоў спажывцоў, што ўключае ў сябе дзяржаўную і грамадскую абарону.

Важнейшым з правоў спажываўца з'яўляецца права на інфармацыю. Менавіта дзякуючы яго рэалізацыі, пры атрыманні неабходных звестак спажывец мае магчымасць аддаць перавагу таму або іншаму тавару (рабоче, паслуге), зрабіць кампетэнтны выбар. Такім чынам, інфармацыя аб работах (паслугах), каб выканаць сваё прызначэнне, павінна валодаць шэрагам характарыстык: своечасовасць (быць прадстаўленай да заключэння дамовы, што абароніць ад выпадкаў непаразумення паміж спажывцом і прадаўцом); поўнасць і ўсебаковасць (характарызаваць як сам тавар (работу, паслугу), так і прадаўца (выканаўцу), так асабістае стаўленне пакупніка да пэўнай гандлёвай маркі можа аказаць лёсавызначальны ўплыў пры выбары тавара (работы, паслугі); дакладнасць (павінна на самай справе адпавядаць рэчаіснасці, не ўводзіць у зман спажываўца і не аказваць уплыў на яго выбар незаконнымі метадамі); даказуемасць (варта было б прадугледзіць яе ў Законе Рэспублікі Беларусь «Аб абароне правоў спажываўцоў», адсутнасць гэтай уласцівасці стварае цяжкасці пры доказе ў судзе адсутнасці абяцанай характарыстыкі); аб'ектыўнасць (павінна характарызаваць тавар (работу, паслугу) з улікам усіх яго якасцяў, а значыць, пры апісанні ўласцівасцяў трэба не абмінуць увагай не толькі тыя яго якасці, што вабяць спажываўца, але і тыя, што могуць нашкодзіць яму (напрыклад, наяўнасць у харчовых таварах пэўных рэчываў, якія выклікаюць у вызначанага кола людзей алергічную рэакцыю); законнасць; мець належную форму, якая б давала магчымасць успрымаць прадстаўленую інфармацыю; адпавядаць пэўнаму ўзроўню даступнасці.

Варта адзначыць сутнасныя адрозненні права на якасць ад права спажываўца на бяспеку: тавар (праца, паслуга) можа не адпавядаць патрабаванням, неабходным для забеспячэння прызначаных патрэб спажываўца, але адначасова з тым не ўяўляць пагрозы для яго; пры парушэннях права на бяспеку спажывец, як правіла, церпіць страты ў выглядзе рэальнай шкоды; пры парушэнні права на якасць — апрача рэальнай шкоды звычайна ўзнікаюць і страчаныя выгоды.

У апошні час, як сведчыць практыка, з'яўляюцца актуальнымі пытанні не толькі абароны правоў спажываўцоў, але і ўсталяванне пэўных межаў іх ажыццяўлення, што выклікана такой з'явай, як спажывецкі экстрэмізм — злоўжыванне правамі з мэтай атрымаць неабгрунтаваныя матэрыяльныя выгоды.

С.А. Гур'еў

БДУ (Мінск)

НЕПРАВАВЫЯ ТЭНДЭНЦЫ Ў РАЗВІЦЦІ ЗАКАНАДАЎСТВА БЕЛАРУСКАЙ ССР у 1920–1930 гг.

У 20–30 гг. XX ст. у развіцці як грамадзянскага, так і крымінальнага заканадаўства Беларускай ССР назіралася пашырэнне негатыў-